DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO WOŁYŃSKIEGO

T R E Ś Ć.

LISTOPAD 1931.
Nr. 10/83.
ROK VIII.

CZĘŚĆ URZĘDOWA.

Poz. 102. **W sprawie propagandy powszechnego spisu ludności.**

Okólnik Kuratorjum O. S. Wołyń. Nr. 0-17843/31 z dnia 30.XI.1931 r.

Do Panów Inspektorów Szkolnych, Dyrektorów i Kierowników Szkół oraz Nauczycielstwa w Okręgu.

Według rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 2 września 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 80, poz. 629) odbędzie się na całym terenie Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 9 grudnia 1931 r. drugi powszechny spis ludności.

Olbrzymie to przedsięwzięcie zależy poza całym szeregiem różnych warunków w szczególności od wykazania dobrej woli ze strony ogółu obywateli, składających swoje zeznania wobec komisarzy spisowych.

W tym celu potrzebna jest umiejętna propaganda wśród szerokich rzesz obywateli, wykazująca, iż złożenie zeznań nie może być dla nikogo powodem jakichkolwiekbądź przykrych skutków osobistych, czy majątkowych, ponieważ nad wszystkiemi wiadomościami zebranemi w czasie spisu, czuwa surowo przestrzegana tajemnica statystyczna. Spis ma dostarczyć jedynie niezbędnych danych liczbowych, które są konieczną podstawą racjonalnej działalności na każdym polu życia państwowego i społecznego.

W rozumieniu doniosłej roli, jaką wśród ludności spełnia nauczyciel zwracam się do ogółu Nauczycielstwa w Okręgu

z apelem o rozwinięcie odpowiedniej propagandy wśród ludności, jak również wśród uczniów w szkołach w kierunku przychylnego ustosunkowania się ludności do akcji spisowej.

Z uwagi na szczupłość kredytów spisowych, ktorych globalna kwota w porównaniu do preliminowanej w ustawie skarbowej na rok 1931/32 uległa zredukowaniu niemal o połowę, należy liczyć się z koniecznością przeprowadzenia spisu wyłącznie siłami komisarzy honorowych, którymi z natury rzeczy mogą być osoby wyróżniające się zaletami osobistemi i obywatelskiemi.

W związku z powyższem uważam za konieczne współdziałanie nauczycielstwa z władzami spisowemi przez przyjmowanie na ich wezwanie funkcyj komisarzy spisowych, oraz by funkcje tę spełniało nauczycielstwo z poczuciem obowiązku obywatelskiego w zrozumieniu doniosłości akcji spisowej. Należy przytem zwrócić uwagę, że w spisie powszechnym zostaną szczególnie uwzględnione potrzeby administracji szkolnej, albowiem dla roczników 1918—1931 zostanie podczas spisu sporządzony na formularzu „G“ odpis odnośnych danych z innych formularzy spisowych i przesłany dla użytku służbowego natychmiast po spisie wprost właściwemu Inspektorowi Szkolnemu.

W końcu zwracam uwagę, że nauczyciele będą mianowani komisarzami spisowymi przeważnie w miejscowości ich urzędowania, o ileby jednak w poszczególnym wypadku zaszła potrzeba zatrudnienia nauczyciela w innej miejscowości, koszta podróży koleją względnie autobusem zwróci mu Skarb Państwa, zaś podwód dostarczy odnośny Zarząd Gminny, stosowanie do postanowień cytowanego rozporządzenia Rady Ministrów i szczegółowych zarządzeń władz spisowych. Komisarze spisowi otrzymają wszelkie instrukcje i zarządzenia od władz spisowych — jak również urządzane będą kursa instrukcyjne, na których komisarze spisowi zostaną dokładnie obznajomieni z formularzami spisowemi i wogóle z całą akcją spisową.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) J. Firewicz.

Poz. 103. **Kino objazdowe Zjednoczenia Pracowników Niewidomych R. P.**

Okólnik Min. W. R. i O. P. z dnia 2-X 1931 r. Nr. I Prez. 7159/31.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego poleca uwadze i pomocy Kuratorjów Okręgów Szkolnych, Dyrekcyj i Kierowników szkół i zakładów naukowych działalność kina objazdowego, wyświetlającego filmy naukowe i dzia-

łającego z ramienia i na rzecz Zjednoczenia Pracowników Niewidomych Rzeczypospolitej Polskiej.

Kino wyświetla filmy: Kraina Baśni i Cudów—Indostan", „Borneo", „Pośród dzikich" i dzikich zwierząt".

Dochód z powyższej imprezy przeznaczony jest na warsztaty dla niewidomych.

Cena biletów nie może przekraczać 50 groszy.

Podsekretarz Stanu (—) **K. Pieracki.**

Poz. 104. **W sprawie otwarcia Domu Wycieczkowego w Krakowie.**

Komunikat Min. W. R. i O. P. z dnia 21. VIII. 1931. Nr. I-WF. 6504/31

Ministerstwo podaje do wiadomości, że w dniu 12 września b. r. zostanie otwarty i oddany do użytku Miejski Dom Wycieczkowy w Krakowie przy Al. 3 Maja (obok parku Dr. Jordana w t. zw. Oleandrach).

Dom ten powstał przy wydatnej pomocy „Funduszu szkolnych domów wycieczkowych".

Do korzystania z Miejskiego Domu Wycieczkowego mają prawo:

a) młodzież szkolna, odbywająca wycieczki w grupach pod kierownictwem nauczycieli lub kierowników organizacyj wychowawczych szkolnych,
b) drużyny i zespoły wędrowne uczniów oraz pojedyńczy uczniowie, odbywający wycieczki piesze, wioślarskie, narciarskie, kolarskie i t. p.,
c) nauczyciele towarzyszący wycieczkom młodzieży szkolnej oraz zespoły wycieczkowe nauczycielskie.

Z Domu korzystać można zasadniczo nie dłużej, niż przez 3 doby z rzędu. Dłuższy pobyt jest możliwy tylko na podstawie zgody Zarządcy Domu.

Z reguły zgłaszanie wycieczek winno następować conajmniej na 14 dni naprzód. Wycieczki bez poprzedniego zgłoszenia mogą się narazić na odmowę noclegu.

Przy zgłoszeniu należy podać:

a) nazwisko prowadzącego wycieczkę,
b) liczbę i płeć uczestników,
c) miejscowość, z której wycieczka pochodzi,
d) charakter i cel wycieczki,
e) dzień i godzinę przybycia.

O przyjęciu wycieczki decyduje kolejność zgłoszeń.

Wycieczki liczące mniej niż 10 uczestników oraz samotni zgłaszać się mogą u zarządcy Domu bez poprzedniego zgłoszenia, jednak nie później niż do 16 godziny danego dnia. Późniejsze zgłoszenie na nocleg będzie uwzględnione tylko wyjątkowo. W miesiącach zimowych nawet te wycieczki zgłaszać należy przynajmniej na 24 godziny naprzód.

Miejski Dom Wycieczkowy ma pomieszczenie na 220 łóżek.

Należytości za korzystanie z Miejskiego Domu Wycieczkowego w Krakowie dla wycieczek szkolnych według taryfy „A" wynoszą

Grupa I.	Sale po 18 łóżek	Nr. 1, 3, 9 i 15	—	doba	0,80 zł.
„ II.	„ „ 16 „	Nr. 7, 13 i 19	—	„	1,00 zł.
„ III.	„ „ 14 „	Nr. 8 i 14	—	„	1,20 zł.
„ IV.	„ „ 8 „	Nr. 2, 4, 10 i 16	—	„	1,50 zł.

W powyższej cenie mieści się należytość za pościel, służbę, światło, opał i wodę z ewentualnemi natryskami.

Wycieczki szkół powszechnych mogą się ubiegać o 25% zniżkę taryfy „A".

Bliższych informacyj udziela Zarząd Domu Wycieczkowego w Krakowie — Aleja 3 Maja.

Podsekretarz Stanu (—) **K. Pieracki**

Poz. 105. **Spłata zaległości podatkowych z należności od Skarbu Państwa.**

Okólnik Min. W. R. i O. P. z dn. 23.VII. 1931 I. R. 7597/31

Ministerstwo przesyła w załączeniu zarządzenie Ministerstwa Skarbu z dnia 18 lipca 1931 r. Nr. D. V. 13199/1, z poleceniem wydawania omówionych zaświadczeń oraz uskuteczniania przelewów bezzwłocznie po otwarciu właściwych kredytów.

Do asygnacyj przelewowych należy dołączać otrzymane od płatników wyciągi z ksiąg bierczych.

Za Naczelnika Wydziału(—)**E. Waydel**—Radca Ministerjalny.

Załącznik do Nr. I. R. 7597/31.

Ministerstwo Skarbu
L. D. V. 13199/1.

Warszawa, dnia 18 lipca 1931 r.

Odpis.

Do wszystkich Izb Skarbowych, wszystkich Urzędów Skarbowych Podatków i Opłat Skarbowych i wszystkich Kas Skarbowych (z wyjątkiem Województwa Śląskiego).

Celem ułatwienia spłaty zaległości podatkowych tym płatnikom, którzy posiadają należności od Skarbu Państwa

za wykonane roboty i dostawy dla instytucyj państwowych, Minsterstwo Skarbu ustanawia następujący tryb postępowania.

Dla uzyskania decyzji, wstrzymującej egzekucję z tytułu zaległości skarbowych, zainteresowani płatnicy winni zwrócić się do właściwej kasy skarbowej o wydanie wyciągów z właściwych kont ksiąg bierczych tych podatków, względnie innych należności skarbowych, z któremi płatnik zalega.

Kasa Skarbowa, wydając wyciąg z konta, winna zaznaczyć w uwadze wyciągu wysokość kar i odsetek za zwłokę ($1^1/_2$%, 1% lub $^1/_2$%), daty, od których biegną kary względnie odsetki zwłoki od każdej przypisanej w księdze bierczej zaległości, sumę należnego 10% dodatku i ewentunlnie sumę narosłych już kosztów egzekucyjnych.

Otrzymane z kasy skarbowej wyciągi z kont ksiąg bierczych płatnik składa przy podaniu tej władzy państwowej dla której wykonał dostawę, prosząc o wydanie zaświadczenia o wysokości należnej mu za dostawę kwoty oraz o przelanie przez tę władzę z jego należności odpowiedniej kwoty na pokrycie zobowiązań względem Skarbu Państwa, uwidocznionych w złożonych przez niego wyciągach.

Władza państwowa, dla której wykonana została dostawa, wystawia płatnikowi zaświadczenie, w którem winny być wymienione:

a) rodzaj, wysokość i data powstania należności,
b) dział, paragraf i pozycja budżetu, z którego należność ma byc asygnowana,
c) oświadczenie władzy asygnującej, że suma zaległości w określonej w zaświadczeniu kwocie zostanie przelana przez tę władzę na uregulowanie wspomnianych zaległości skarbowych natychmiast po otrzymaniu kredytu.

Urząd skarbowy, z chwilą otrzymania zaświadczenia, zawierającego wszystkie wymienione wyżej dane, obowiązany jest wstrzymać całkowicie, względnie ograniczyć odpowiednie kroki egzekucyjne, zależnie od sumy, która ma być przelana przez władzę asygnującą na pokrycie zaległościj skarbowej.

Całkowite zwolnienie z pod zajęcia zasekwestrowanych ruchomości następuje z chwilą przelania przez władze asygnujące należności za dostawy, o ile przelana kwota wystarcza na pokrycie zaległości skarbowej. W przeciwnym razie urząd skarbowy winien zwolnić z pod sekwestru tylko część zajętych ruchomości, zależnie od stopnia zabezpieczenia pretensji Skarbu.

W końcu Ministerstwo Skarbu przypomina, że kary za zwłokę od zaległości skarbowej, stosownie do okólnika Ministerstwa Skarbu z dnia 24 grudnia 1925 r. L. DPO. 8085/1 i z dnia 6 marca 1926 r. L. DPO. 1332/I, w wypadku przedłożenia przez dostawcę zaświadczenia o posiadaniu należności od Skarbu Państwa, oblicza się do dnia powstania prawa płatnika do otrzymania należności za dostawę, o ile data tego prawa została uwidoczniona w wydanem przez instytucję zaświadczeniu, w przeciwnym zaś razie kary za zwłokę oblicza się do dnia wystawienia wspomnianego zaświadczenia.

Minister Skarbu (—) Jan Piłsudski

Załącznik do Nr. I. R. 7597/31.

Urząd ....

.............................., dnia ....

ZAŚWIADCZEIE.

Stwierdza się, że Panu (Firmie) ....
....
w .... przypada od (nazwa urzędu) ....
.... należność w sumie Zł. .... gr. ....
słownie złotych ....
.... groszy ....
za dostarczone dla ....
....
....
Termin powstania należności, płatnej z dz. ...... R ...... § ......
poz. ...... budżetu Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, ustalono na dzień .... miesiąca .... 193 ...... roku.

Oświadcza się przytem, że wykazana powyżej kwota zostanie po otrzymaniu kredytów natychmiast przelane przez (nazwa urzędu) .... na pokrycie uwidocznionych w wyciągach ksiąg bierczych zaległości skarbowych. Wydano na podstawie okólnika Ministerstwa Skarbu z dnia 18 lipca 1931 r. L. D. V, 13199/1,

Podpis Kierownika Urzędu

(pieczęć okrągła)

KOMUNIKATY.

W sprawie tępienia chwastów. Kuratorjum zwraca uwagę na rozporządzenie Ministerstwa Rolnictwa z 27 marca 1931 r. o tępieniu ostu (Dz. U. R. P. Nr. 41, poz. 363) a zwłaszcza na § 7 tego rozporządzenia co do tępienia tegoż na gruntach państwowych i poleca władzom I Instancji, by akcję tępienia ostu przeprowadzały we własnym zakresie.

Państwowy Urząd Pośrednictwa Pracy i Opieki nad Wychodźcami w Chrzanowie — kradzież pieczęci urzędowej. Dnia 13 sierpnia 1931 r. włamano się do Państwowego Urzędu Pośrednictwa Pracy w Chrzanowie i skradziono urzędową pieczęć (okrągłą) gumową o średnicy 3½ cm. z napisem „Państwowy Urząd Pośrednictwa Pracy i Opieki nad Wychodźcami w Chrzanowie".

Kuratorjum powiadamia o powyższem w celu zwrócenia uwagi na ewentualne falsyfikaty pism urzędowych.

Utworzenie P. K. U. Będzin. Zarządzone zostało utworzenie z dniem 1 września 1931 r. nowej P.K.U. Będzin, która administrować będzie powiatem będzińskim, z wyjątkiem obszaru miasta Sosnowca, stanowiącego odrębny powiat miejski w myśl rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 marca 1928 r. (Dz.R.U.P. Nr. 45, poz. 426).

Do P. K. U. Będzin należeć będą zatem następujące miasta (gminy):

Będzin, Dąbrowa Górnicza, Bobrowniki, Grodziec, Łagisza, Łosień, Olk. Siewierska, Ożarowice, Wojkowice Kościelne, Czeladź, Niwka, Zagórze.

Obszarem administracyjnym P.K.U. Sosnowiec, z której wydzielone zostały wspomniane miasta (gminy), będzie wyłącznie obszar powiatu miejskiego Sosnowiec.

Zwinięcie Wyższego Kursu Nauczycielskiego w Lublinie. Wobec zwinięcia zarządzeniem Ministerstwa W.R. i O.P. z dnia 14 lipca 1931 r. Nr. II-14648/31 Wyższego Kursu Nauczycielskiego w Lublinie, Ministerstwo zgodnie z ostatnim ustępem § 29 Regulaminu Państwowych Wyższych Kursów Nauczycielskich (Dz. Urz. Min. z r. 1928 Nr. 9, poz. 154) przydzieliło Okręg Wołyński pod względem egzaminów dla eksternów do Państwowej Komisji Egzaminacyjnej we Lwowie.

Odezwa do Zespołów Teatrów i Chórów Ludowych Amatorskich i Szkolnych na Wołyniu. Kryzys ogólnoświatowy, który również i Polska przechodzi, podkopał fundamenty gospodarcze najpotężniejszych państw. — Polska przechodzi okres przesilenia gospodarczego z dużem spokojem.

Planowane obecnie zarządzenia władz państwowych i samorządowych zmierzają do złagodzenia skutków bezrobocia, mają na celu wzmożenie pomocy dla bezrobotnych. W akcji tej biorą również udział organizacje społeczne. Społeczeństwo nie może być obojętne na cierpienia i łzy ludzi, którzy nie z własnej winy — mimo zdrowych rąk i ochoty do pracy — na kawałek chleba nie mogą zapracować. Akcja społeczna na rzecz bezrobotnych znajdzie niewątpliwie wiele skutecznych sposobów gromadzenia na ten cel grosza społecznego. Wśród nich poważne miejsce zajmie urządzanie różnych imprez artystycznych na cel pomocy dla bezrobotnych.

Sekcje i koła teatralne przy różnych organizacjach, poza swą misją kulturalno-oświatową winny nieść pomoc bezrobotnym głodnym, przeznaczając dochód z wszelkich przedstawień, zabaw i imprez na fundusz walki z bezrobociem.

P r a g n ą c a k c j ę t ę n a j s k u t e c z n i e j r o z w i n ą ć i p o p r z e ć Z a r z ą d W o ł. W o j e w. Z r z e s z e n i a C h ó r ó w i T e a t r ó w L u d o w y c h u d z i e l i w s z e l k i c h p o m o c y z e s p o ł o m, k t ó r e d o a k c j i t e j p r z y s t ą p i ą.

Zespoły teatralne, które wykażą się zaświadczeniem odnośnego Komitetu lub Starostwa, stwierdzającem, że dochód z przedstawienia (imprezy) przeznaczono na fundusz bezrobocia otrzymują 60% zniżki przy wypożyczaniu kostjumów i rekwizytów teatralnych z szatni Zrzeszenia.

Szczególną opieką otoczyć pragniemy przedstawienia i imprezy organizowane przez Teatry Szkolne i Chóry Ludowe przy szkołach powszechnych n a c e l a k c j i d o ż y w i a n i a d z i e c i s z k o l n y c h. W tych wypadkach Woł. Zrze-

szenie będzie współdziałało z Kuratorjum, wysyłając instruktorów celem przygotowania poważniejszych imprez.

Wszelkich informacyj w tej sprawie udziela Wołyńskie Zrzeszenie Chórów i Teatrów Ludowych w Równem, ul. Gimnazjalna 3 (Kuratorjum O. S. Woł.)

Równe, dn. 7. X. 1931 r.

Sekretarz wz (—)**St. Iłowski.** Przewodniczący (—) **Jan Dec.**

Odezwa Zarządu Związku N. P. Okręgu Wołyńskiego.

KOLEŻANKI i KOLEDZY!

Zarząd Okręgu Wołyńskiego Związku N. P., gromadząc materjały naukowe dotyczące Wołynia, musi sięgnąć nietylko w dawniejsze życie tej ziemi ale i w życie współczesne. Przemiana jaka dokonywa się na naszych oczach w zakresie życia społecznego i gospodarczego wsi wołyńskiej wymaga rejestracji, co się zmienia i jakie warunki wywołują te zmiany. Naturalnie, że chcąc sobie dokładnie zdać sprawę z tego, co się obecnie dzieje, chcąc te różnorodne, bardzo często dla nas niezrozumiałe zjawiska zrozumieć, nie wystarczy patrzeć i obserwować w obrębie opłotków wsi, w której żyjemy, zaobserwać i zostawić sobie. Musimy dążyć do uogólnień, gdyż żadna wieś, żadna grupa społeczna nie jest zamkniętą dla siebie całością, ale łączy się ze zjawiskami, przyczynami i skutkami innej grupy społecznej. Aby zaś uogólniać musimy zarejestrować możliwie jak największą ilość poszczególnych faktów, powiązać je w pewną organiczną całość i wtedy dopiero będziemy mogli opracować dane zjawiska naukowo i dać pewne uogólnienia.

Wydając już 5-ty z rzędu kwestjonarjusz zwracamy się do wszystkich Kol. Kol. z prośbą o łaskawe a rychłe nadesłanie nam odpowiedzi na pytania dotyczące pasterstwa.

Nie wątpimy, że Kol. Kol. rozumiejąc ważność tego zagadnienia dla życia gospodarczego wsi naszej w chwili obecnej i przyszłości, mimo niesłychanie ciężkich warunków pracy, zawodowej wypełnią i rychło prześlą nam odpowiedzi pod adresem: Zarząd Wołyńskiego Okręgu Związku N. P. Równe, skrz. pocz. 228.

Lasocki Józef, sekretarz — Hoffman Jakób, przewodniczący

Kwestjonarjusz w sprawie pasterstwa.

1) Wieś, gmina powiat.
2) Imię i nazwisko wypełniającego kwestjonarjusz, jego stanowisko społeczne (zawód).
3) Od kogo pobierał informacje (podać dokładnie imiona i nazwiska, miejsce zamieszkania oraz zajęcie informatorów)?
4) Czy w naszej wsi wypędzają bydło na pastwisko na przeciąg całego lata?
5) Kiedy wypędzają?
6) Kiedy przyprowadzają bydło z powrotem do wsi?
7) Jakiego rodzaju zwierzęta domowe wypędzają: bydło rogate, owce i świnie?
8) Jeśli wypędzają na całe lato czy pasterze mają na pastwiskach szałaszy (stanok), czy dla bydła stawiają także szałasy (zachoda)?
9) Jaka jest zasadnicza różnica pomiędzy szałasami dla ludzi a szałasami dla bydła?
10) Czy dla owiec i świń stawiają także szałasy, czy też dla świń nie stawiają szałasów, a pasą się w lecie swobodnie. W ostatnim wypadku jakiego rodzaju dozór istnieje?
11) Z czego są zbudowane szałasy, czy plecione z patyków, czy zbudowane z belek, czy z tartych desek?
12) Jak daleko znajdują się te szałasy od wsi?
13) Czy cała gromada (wieś) wypędza bydło i utrzymuje wspólnych pasterzy, jak ich opłacają czy też pojedyńczy gospodarze wynajmują pasterzy?
14) Jeśli pojedyńczy gospodarze wynajmują pasterzy, czy szałasy należą do poszczególnych gospodarstw, czy też budują szałasy dla wszystkich gospodarstw danej wsi?
15) Jeśli szałasy są dla wszystkich gospodarstw wspólne, albo gdy cała gromada (wieś) wynajmuje wspólnych pasterzy, czy gospodarka żywnościowa jest komunalna (wspólna), czy też poszczególni pasterze zaopatrują się w żywność na własną rękę?
16) Jeśli poszczegolne gospodarstwa stawiają dla siebie szałasy, ile jest szałasów należących do wsi i w jakich odległościach (najbliższa i najdalsza) są od wsi?
17) Jeśli cała gromada wynajmuje pasterzy, ilu pasterzy wynajmuje, i ile sztuk bydła obsługują oni (podać rodzaje bydła: bydło rogate, owce, świnie)?

18) Czy szałasy zbudowane są na gruntach poszczególnych gospodarzy, na gruncie gromadzkim, czy też na „pańskim", względnie rządowym?
19) Czyją własnością są tereny, na których wypasa się bydło?
20 Jak się przedstawia produkcja nabiału w czasie wypasania bydła poza wsią (w okresie szałaśniczym)?
21) O ile w danej wsi nie wypędzaja na całe lato, czy wypędzali dawniej?

Wydawnictwa zalecone do bibljotek szkolnych i nauczycielskich.

Kuratorjum zaleca do bibljotek i czytelni szkolnych tygodnik ilustrowany dla młodzieży: „Iskry" pod redakcją Władysława Kopczewskiego, Warszawa, ul. Warecka 14. Konto P. K. O. Nr. 13893.

Kuratorjum zaleca do bibljotek nauczycielskich wydawnictwo: „Zródła do dziejów wychowania i szkolnictw w Polsce z doby Izby Edukacji Publiczne 807 — 1812" w opracowaniu Dr. Zygmunta Kukulskiego. ena księgarska za egzemplarz wynosi zł, 25, przy zamówieniu bezpośrednio w Towarzystwie Przyjaciół Nauk w Lublinie i wpłaceniu na konto Towarzystwa w P. K. O. Nr. 64559 zł. wraz z kosztami przesyłki niepoleconej.

Kuratorjum zaleca do bibljotek szkolnych i nauczycielskich monografję „Genjusz Niepodległości", poświęconą czynom, genjuszowi i zasługom Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego.

Z dziełem tem winna zapoznać się młodzież szkolna, a przedewszystkiem wychowawcy młodzieży i pracownicy oświatowi.

Kuratorjum zaleca do użytku bibljotek szkolnych „Monografję Ignacego Łukasiewicza" odkrywcy nafty i twórcy przemysłu naftowego. Dziełko zostało wydane staraniem Komitetu w Krośnie, zorganizowanego z okazji 75 rocznicy odkrycia nafty. Cena jednego egzemplarza wynosi 3 zł.

Kuratorjum zwraca uwagę na książeczkę W. Zajkowskiego „Szkolne uprawy zagonkowe", wydaną nakładem Towarzystwa Popierania Ogródków Szkolnych. Książeczka ta zawiera wskazówki do prowadzenia upraw zagonkowych w ogrodzie szkolnym przy szkole powszechnej na wsi i może oddać nauczycielom duże usługi.

Kuratorjum zwraca uwagę na pożyteczne wydawnictwo „Z zagadnień wychowawczych“ obejmujące referaty wygłoszone na zjazdach dyrektorów Okręgu Szkolnego Łódzkiego w roku szkolnym 1930/31, nakład Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łódzkiego w Łodzi.

Uznanie za pracę w obozie letnim P. W.

Pan Dowódca Okręgu Korpusu Nr. II z okazji zakończenia prac w tegorocznych obozach letnich p.w. Wólka Profecka wyraził p. **Tadeuszowi Lesiakowi**, nauczycielowi Gimnazjum Państwowego im. Tadeusza Kościuszki w Łucku uznanie i podziękowanie za gorliwe i nadzwyczaj skrupulatne pełnienie przyjętych na siebie obowiązków opiekuna, oraz za osiągnięcie w skoordynowanym wysiłku z kadrą p. w. wybitnych rezultatów w zakresie wychowania młodzieży w obozach.

KONKURSY.

Zgodnie z postanowieniem art. 11 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 28 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462) Kuratorjum ogłasza niniejszem konkursy na stanowiska stałych kierowników szkół:

1) 7 kl. publ. szkoły powszechnej Nr. 3 w Krzemieńcu (utrakwistyczna). Przy szkole mieszkanie służbowe dla kierownika, złożone z 2 pokoi i kuchni.

2) 7 kl. publ. szkoły powszechnej w Białozórce z polskim językiem nauczania. Przy szkole mieszkanie służbowe—2 pokoje i kuchnia.

3) 7 kl. publ. szkoły powszechnej w St. Wiśniowcu (utrakwistyczna). Przy szkole mieszkanie służbowe 2 — pokoje i kuchnia.

4) 7 kl. publ. szkoły powszechnej w St. Oleksińcu (utrakwistyczna). Przy szkole mieszkanie służbowe—2 pokoje i kuchnia.

Kandydaci ubiegający się o powyższe stanowiska winni odpowiadać warunkom przewidzianym art. 11 i 12 wyżej powołanej ustawy.

Odpowiednie podania należy składać do Inspektora Szkolnego w Krzemieńcu przy zachowaniu przepisów art. 30 w terminie 6-tygodniowym od daty ogłoszenia niniejszego konkursu.

RUCH SŁUŻBOWY.

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wołyńskiego

Pan Minister W. R. i O. P. zarządzeniem z dnia 29. IX. 1931 r. Nr. B. P. 7100/31 powierzył p. **Stefanowi Bąbińskiemu**, Inspektorowi Szkolnemu w Krzemieńcu, pełnienie obowiązków Okręgowego Wizytatora Szkół w Kuratorjum Okr. Szk. Wołyńskiego od dnia 15.X.1931 r.

Pan Kurator O. S. W. zarządzeniem z dnia 3. X. 1931 r. Nr. O. 18757/31 przeniósł z urzędu p. **Walerję Olszewską**, sekretarkę gimn. państw. im. M. Kopernika we Włodzimierzu, na równorzędne stanowisko do Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wołyńskiego od dnia 5. XI. 1931 r

Władze Szkolne I. Instancji.

Pan Kurator O. S. W. Zarządzeniem z dnia 20. X. 1931 r. Nr. 17566/31 przydzielił do służby w administracji p. **Władysława Chmielowca**, naucz. szkoły ćwiczeń przy państw. sem. naucz. w Ostrogu, powierzając mu pełnienie obowiązków zastępcy Inspektora Szkolnego w Krzemieńcu od dnia 15. X. 1931 r.

Pan Kurator O. S. W. zarządzeniem z dnia 14. X. 1931 r. Nr. 17412/31 przydzielił do służby w administracji p. **Jana Grelę**, naucz. publ. szk. powsz. w Rakowcu Czosnowskim, pow. Krzemienieckiego, powierzając mu pełnienie obowiązków zastępcy Inspektora Szkolnego w Łucku od dnia 15. X. 1931 r.

Szkolnictwo średnie ogólnokształcące.

MIANOWANI:

Dr. Jan Mirwiński — dyrektorem gimn. państw. im. J. Słowackiego w Kowlu.

Anna Turkówna — naucz. tymczas. gimn. państw. im. H. Sienkiewicza w Sarnach z dniem 1. X. 1931 r.

Józef Lasocki — naucz. tymczas. gimn. państw. im. T. Kościuszki w Łucku z dniem 16. X. 1931 r.

Jakób Byczkowski — naucz. tymczas. gimn. państw. im. T. Kościuszki w Równem z dniem 1. X. 1931 r.

Stanisław Sobiecki — naucz. tymcz. gimn. państw. im. M. Konopnickiej w Ostrogu n/H z dniem 1. IX. 1931 r.

Romualda Lesiowska — naucz. tymcz. gimn. państw. im. T. Kościuszki w Łucku z dniem 1. IX. 1931 r.

Stanisław Cała — naucz. tymcz. gimn. państw. im. M. Kopernika we Włodzimierzu z dniem 16. IX. 1931 r.

ZWOLNIENI:

Eugenja Barnasowska — naucz. tymcz. gimn. państw. im. J. Słowackiego w Kowlu z dniem 31. VIII. 1931 r.

ANULOWANO ZWOLNIENIA:

Łukasza Gaję — zwolnionego z dniem 31. X. 1931 r. ze stanowiska tymcz. naucz. gimn. państw. im. T. Kościuszki w Łucku — pozostawiono na dotychczasowem stanowisku.

PRZENIESIENI:

Wacław Zgierski, ze stanowiska naucz. gimn. państw. im. H. Sienkiewicza w Sarnach na równorzędne stanowisko do gimn. państw. im. T. Kościuszki w Równem z dniem 1. IX. 1931 r.

PRZENIESIONY W STAN NIECZYNNY:

Seweryn Wołoszyn, sekretarz gimn. państw. im. M. Konopnickiej w Ostrogu n/H.

SZKOLNICTWO POWSZECHNE.

Mianowania:

L. p.	Nazwisko i imię	Od dnia	Do szkoły stop. org.	miejscowość	powiat
1	Gechbarg Aleksander	1.10.31.	5 kl.	Ratno	kowelski
2	Grzybowski Marjan	"	1 "	Lidawa	zdołb.
3	Najnertówna Zofja	"	1 "	Kryłów	dubieńsk
4	Janowski Edwin	16.10.31.	2 "	Andrusijów	rówień.
5	Michalakówna Irena	"	1 "	Pólko	"
6	Soroczyńska Lubow	"	1 "	Baszuki	krzem.
7	Miziówna Władysława	1.10.31.	7 "	Równe	rówień.
8	Spurek Władysław	16.10.31.	7 "	Gródek	"
9	Kurzejówna Zofja	"	4 "	Tetylkowce	krzem.
10	Engel Edmund	"	3 "	Hulcza Czeska	zdołb.
11	Gnotiówna Regina	"	7 "	NowyPoczajów	krzem.
12	Tomecka Marja	"	1 "	Sadki Małe	"
13	Kamińska Irena	1.10.31.	2 "	Suraż	"
14	Szymańska Jadwiga	16.10.31.	2 "	Borszczówka	"
15	Skupieniówna Jadwiga	"	1 "	Isczno	"
16	Szulżenko Mikołaj	1.10.31.	1 "	Zofjówka I.	dubień.
17	Pospiszyl Wilhelm	"	1 "	Nowiny Czesk.	"
18	Kątnikówna Władysława	"	1 "	Ostrów osada	"
19	Sierakowski Ksawery	16.10.31	3 "	Katerbury	krzem.
20	Bijałda Ludwik	"	1 "	Topcza Kol.	rówień.
21	Zajcew Bazyli	1 10.31.	1 "	Siedmiodęby N	dubień.
22	Doroszkiewicz Mikołaj	"	3 "	Zabokrzyki D.	"
23	Grzybowska Łucja	"	2 "	Szkroby	kowelski
24	Dąbrowska Zofja	"	1 "	Postupel	"
25	Tomerówna Janina	"	1 "	Leśniaki	"
26	Brud Stanisław	"	2 "	Targowiszcze	"
27	Sorokopudówna Tamara	"	2 "	Dorotyszcze	"
28	Sroka Jan	"	1 "	Adamówka	"
29	Prichodka Walenty	"	3 "	Kortelisy	"
30	Kondratiukówna Raisa	"	2 "	Skulin	"
31	Orkuszówna Stefanja	"	5 "	Ratno	"
32	Grabska Zofja	"	1 "	Kraska	"
33	Swietliczka Helena	"	2 "	Wielkopolanka	dubień.
34	Tulińska Jadwiga	1. 9.31.	3 "	Płoska	zdołb.
35	Krukowski Stanisław	"	7 "	Równe	rówień.
36	Szczurowski Antoni	"	7 "	Równe	"
37	Kiper Leon	"	3 "	Mieczysławów	dubień.
38	Nowakowska Marja	"	7 "	Dermań [ka	zdołb.
39	Erdman Wiktor	"	1 "	Kamienna Gór	"
40	Kucewiczówna Wacława	"	1 "	Bołożówka	krzem.
41	ks. Leńczewski Kazimierz	"	7 "	Krzemieniec	"
42	Dernożanka Genowefa-Wanda	"	1 "	Smyga	dubień.
43	Pilasówna Ewa	"	2 "	Pereniatyn	"

Przeniesienia na własną prośbę:

L. p.	Nazwisko i imię	Od dnia	Ze szkoły: stop. organ	Ze szkoły: miejscowość	Ze szkoły: powiat	Do szkoły: stop. organ	Do szkoły: miejscowość	Do szkoły: powiat
1	Słupczyński Władysław	1.10.31.	3 kl.	Korytnica	włodzim.	5 kl.	Werba	włodzim.
2	Filarowa Helena	16. 9.31.	7 „	Kowel	kowelski	7 „	Hołoby	kowelski
3	Kunyszowa Jarosława	„	2 „	Zalisy	„	4 „	Kupiczów	„
4	Wiwczaruk Andrzej	1.10.31.	7 „	Ostróg	zdołbun.	7 „	Równe	równ.
5	Konieczny Stanisław	„	3 „	Siedliszcze	kowelski	3 „	Nowa Wyżwa	kowelski
6	Trepczyńska Marja	„	5 „	Ratno	„	1 „	Łosze eweryn.	„
7	Łyczkowski Feliks	„	3 „	Kortelisy	„	2 „	Radoszyń	„
8	Łyczkowska Gertruda	„	3 „	Kortelisy	„	2 „	Radoszyń	„
9	Kcsecka Marja	„	7 „	Dąbrowica w.	sarneń.	7 „	Dąbrowica m.	sarneń.
10	Kasselowa Helena	„	7 „	Dąbrowica w.	„	7 „	Dąbrowica m.	„
11	Sumarzyna Stefanja	1. 9.31.	2 „	Karpiłówka	„	3 „	Czudel	„
12	Talkowa Anna	„	3 „	Czudel	„	2 „	Karpiłówka	„
13	Kantny Dominik	„	1 „	Stachówka	„	1 „	Jezierce	„
14	Pryjma Juljan	„	4 „	St. Koszary	kowelsk	1 „	Maciejów	kowelski
15	Molska Janina	15. 9.31.	5 „	Sarny	sarneń.	7 „	Dorotycze	sarneń.
16	Kałkowska Anna	„	7 „	Dorotycze	„	5 „	Sarny wieś	„
17	Nowak Edward	16.10.31.	6 „	Rafałówka	„	2 „	Oparypsy	„
18	Nowakowa Emilja	„	1 „	Suchowola	„	2 „	Oparypsy	„
19	Czerwień Michał	1. 9.31.	7 „	Dubno	dubień.	2 „	Tarakanów	dubień.
20	Zasadzianka Zofja	„	7 „	Dubno	„	1 „	Sołowiów	„
21	Ludkiewiczowa Wiera	„	7 „	Dubno	„	1 „	Brzezin	„
22	W.lawski Edward	„	7 „	Dubno	„	2 „	Narajów	„
23	J.cewicz Alfons	„	3 „	Zabokrzyki Duże	„	3 „	Malów	„
24	Rychliński Włodzimierz	„	7 „	Radziwiłłów	„	3 „	Zabokrzyki Duże	„
25	Skorupska Helena	16. 8.31.	7 „	Równe	równ.	2 „	Kołodenka	równ.
26	Pawlikowska Helena	1. 9.31.	2 „	Orżew Fabryka	„	2 „	Klewań Osada	„

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA.

ZNACZENIE DRUGIEGO POWSZECHNEGO SPISU LUDNOŚCI RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ.

1. Znaczenie spisu ludności.

Zamykając sześciodniowe obrady świeżo zakończonego zjazdu komisarzy wojewódzkich w Warszawie — Generalny Komisarz Spisowy p. dr. Buławski w tych słowach określił rolę ogólną spisów ludności: „Spisy ludności — to kamienie milowe, znaczące w perspektywie dziejów drogę, po której kroczy nowoczesne państwo".

Olbrzymie i kosztowne dochodzenie, jakiem jest spis ludności, dając przekrój życia zbiorowego, odzwierciadla państwowy i społeczny stan posiadania danego kraju i służy zarówno potrzebom naukowym, jak i czysto praktycznym.

Jedynie spis ludności jest w stanie określić kierunek, w jakim odbywa się rozwój danego społeczeństwa; z drugiej strony — dostarcza on niezbędnych danych liczbowych, które są konieczną podstawą racjonalnej działalności na każdem polu życia państwowego i społecznego.

Wiemy np., że w jednych państwach naturalny przyrost ludności, obliczony na 1000 mieszkańców — jest wielki, a w innych — mały.

Jest to kwestja niezmiernego wprost znaczenia, która często może zaważyć na losach narodu.

Lecz jedynie wtedy będziemy mogli coś powiedzieć o rzeczywistej płodności ludności w pierwszym z tych krajów, lub o jej kurczeniu się — w drugim, gdy zestawimy liczbę urodzeń bądź z liczbą kobiet w wieku płodności, bądź też z liczbą małżeństw, istniejących w tym kraju.

Tych zaś danych może dostarczyć jedynie spis ludności.

Jeśli chodzi o cele bardziej doraźne, to jest przecież rzeczą zupełnie jasną, że np. planowa polityka szkolna po-

winna być oparta na spodziewanej w bliższych latach liczbie młodzieży w wieku szkolnym.

Wiele z tak palących dziś kwestyj gospodarczych nie może być rozwiązywanych w oderwaniu od zawodowej struktury społeczeństwa, gdy nie wiemy, jak wielkie grupy ludności są zatrudnione i żywione przez poszczególne gałęzie przemysłu, handlu i t. p.

Danych tych również dostarczyć może jedynie spis ludności.

Podobnie rzecz się ma z polityką mieszkaniową, budowlaną, ubezpieczeniową, wreszcie tak rozmaite działy, jak opieka społeczna, komunikacja, administracja kościelna, a obrona państwa, wszystko to domaga się szczegółowych danych liczbowych, których źródłem może być jedynie spis.

Dlatego niema dziś państwa cywilizowanego, któreby nie przeprowadzało spisu conajmniej raz na 10 lat.

2. Pierwszy spis w Polsce.

Trzynaście lat, które upłynęły od chwili odzyskania niepodległości przez Rzeczypospolitę, możemy podzielić na dwa okresy: okres formowania się państwowowości i ustalania granic terytorjalnych, oraz drugi okres pokojowego rozwoju.

W trzy lata zaledwie po odzyskaniu niepodległości, a w kilka miesięcy po zakończeniu wojny z Rosją Sowiecką — Państwo Polskie przystąpiło już do zorganizowania pierwszego powszechnego spisu ludności.

Z tego choćby możemy wnosić jak olbrzymie znaczenie dla naszego społeczeństwa posiadał ten spis.

Spis 1921 roku nie objął jednak wszystkich ziem polskich: nie mógł być bowiem przeprowadzony na terenach Górnego Śląska i Ziemi Wileńskiej.

Spis ten dostarczył nam nieodzownych wiadomości, tyczących zarówno ludności jak i gospodarczego stanu naszego kraju: ustalił liczbę mieszkańców, zbadał stosunki etniczne i społeczne, oddając w ten sposób nieocenioną przysługę młodej polskiej administracji i polskiej nauce.

3. Konieczność spisu nowego.

Dane z r. 1921 są jednakże dla nas już dziś zupełnie niewystarczające.

Nawet w warunkach normalnych, w ciągu lat 10-iu na terenie każdego kraju zachodzą przeobrażenia tak wielkie, że nowy spis staje się bezwzględną koniecznością.

Dla nas wszakże spis tegoroczny będzie czemś o wiele większem: bez przesady możemy powiedzieć, że stanie się on dla naszego kraju wydarzeniami niezmiernego znaczenia.

Zmartwychwstanie Polski w roku 1918 było wielkiem zwycięstwem Jej Ducha; lecz ciało Jej, zbudzone z letargu półtorawiekowej niewoli — ociekało wówczas krwią, niezakrzepłą od czasów światowej wojny.

Chociaż rok 1921 początkuje okres pokojowego rozwoju naszego kraju, konsolidacji państwowości, oraz rozkwitu życia społecznego — to jednak jest on jednocześnie spadkobiercą krwawych i ciężkich dla Polski lat wojny światowej i walk z Rosją Sowiecką.

Nie ulega tedy żadnej wątpliwości, że dopiero spis tegoroczny odzwierciedli wiernie stan Polski współczesnej, oddzielonej od przełomowych momentów odzyskiwania niepodległości — dziesięcioletnim okresem pokojowego bytu państwowego.

Wiele innych czynników świadczy także o niezmiernej doniosłości grudniowego spisu. Bowiem dopiero teraz będziemy mogli po raz pierwszy ustalić zaludnienie i poznać dokładnie strukturę społeczną i gospodarczą Górnego Śląska, tego najbardziej uprzemysłowionego i najgęściej zaludnionego okręgu naszego Państwa.

Spis górnośląski z roku 1919, przeprowadzony przez Niemcy, posiadał bardzo wąski zakres, a pozatem — odbywał się w warunkach zupełnie anormalnych.

Dokładne wiadomości, tyczące Śląska Górnego — pochodzą aż z przed 21 lat, t. j. z roku 1910 i dziś oczywiście mogą mieć wartość jedynie, jako materjał porównawczy.

Podobnie rzecz się ma z Wileńszczyzną.

Istnieją inne jeszcze zjawiska, które przeprowadzały szczególnie silne przesunięcia w układzie naszych wewnętrznych stosunków.

Np. po spisie roku 1921 przybyła do Polski półmiljonowa rzesza repartjantów, która niewątpliwie odegrała ogromną rolę, zwłaszcza we wschodniej połaci kraju.

Nie posiadając jeszcze statystyki wędrówek wewnętrznych (przesiedleń) — nie mogliśmy przez tych 10 lat rejestrować zmian w rozmieszczeniu ludności na poszczególnych obszarach Polski, jak również — śledzić przebieg procesu t. zw. urbanizacji. Spis 1931 roku przyniesie nam niejedną rewelację z dziedziny rozwoju życia miejskiego; rzuci też wiele światła na przebieg zespalania się dawnych zaborów w jedną zwartą całość, oraz na wiele innych aktualnych zjawisk z życia Polski niepodległej.

Musimy poznać Polskę współczesną; poznamy ją — dzięki grudniowemu spisowi.

Jak będzie przeprowadzony drugi Powszechny Spis Ludności.

(Materjał do konferencji prasowej)

1. Prace przygotowawcze.

Tak olbrzymie przedsięwzięcie, jakiem jest spis ludności wymaga nietylko ogromnego nakładu pracy w czasie samego spisu, ale również niesłychanie skrupulatnych i drobiazgowych przygotawań. Ustalenie zakresu spisu, opracowanie planu jego przeprowadzenia, wymagające wniknięcia w najdrobniejsze szczegóły natury technicznej, opracowania arkuszy spisowych, a nawet przewidywanie ewentualnych trudności, które mogłyby sie nasunąć w czasie przeprowdzania spisu — zajęły kilka lat żmudnej pracy.

Praca ta wykonywana w Głównym Urzędzie Statystycznym, jest już na ukończeniu. Wynikiem jej nazewnątrz jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 września 1931 r., ustalające wytyczne przygotowawcze i organizacyjne grudniowego spisu, szereg szczegółowych instrukcyj dla komisarzy spisowych, oraz ostateczne ustalenie treści formularzy.

2. Ustalenie daty spisu.

Jednym z najważniejszych, a bodaj i najtrudniejszych momentów organizacyjnych — jest trafne ustalenie daty spisu. Od szczęśliwego, albo mniej szczęśliwego wyboru tego terminu zależy często powodzenie samej akcji spisowej.

Spis obecny ma być przeprowadzony 9 grudnia.

Jest to chyba najtrafniejszy termin.

Różne względy za tem przemawiają. Ludność rolnicza, która stanowi ponad 60% ogólnego zaludnienia naszego kraju — zakończyła już w grudniu roboty jesienne, a więc zastać ją można w domu łatwiej niż w jakimkolwiek innym okresie roku. Nastepnie w terminie tym powracają do stron rodzinnych niemal wszyscy sezonowi emigranci, którzy latem wyjeżdżali zagranicę na roboty rolne. Z drugiej strony przesunięcie terminu bliżej Bożego Narodzenia byłoby również bezcelowe, gdyż ludzie w tym czasie myślą o świętach i zajmowanie im czasu wizytami komisarza spisowego — zapewne nie przyczyniłoby się do spopularyzowania spisu.

3. Zadania komisarzy spisowych.

Samą akcję spisową wykonywać będą komisarze spisowi. Funkcja ta, pełniona jako honorowy obowiązek społeczny — zostanie powierzona osobom, wyróżniającym się zaletami osobistemi i obywatelskiemi.

Obowiązkiem komisarza spisowego będzie obejście mieszkań w powierzonym mu okręgu i osobiste wypełnienie odpowiednich rubryk w arkuszach spisowych — według odpowiedzi otrzymanych od mieszkańców — na stawiane im zapytania.

Wszyscy muszą się temu obowiązkowi obywatelskiemu poddać; odmowa bowiem zeznań, udzielanych fałszywych informacyj, a tembardziej stawianie oporu, będzie karane i to nawet dość surowo.

Złożenie zeznań dla nikogo nie może być powodem jakichkolwiekbądź przykrych skutków osobistych, ponieważ nad wszystkiemi wiadomościami zebranemi w czasie spisu, czuwa surowo przestrzegana tajemnica statystyczna. Zamyka ona dostęp do materjałów spisowych wszystkim niepowołanym, choćby to były nawet urzędy państwowe czy sądy.

Tak więc nikomu nie grozi wyznaczenie jakichkolwiek podatków, nałożenie kar administracyjnych, lub wytoczenie spraw sądowych — na podstawie odpowiedzi spisowych.

4. Akcja komisarzy w terenie.

Obchodzenie mieszkań i spisywanie ludnoćci zaczynają komisarze 9 grudnia rano.

Czasami jednak, kiedy będzie istniała pewność, że ludność sama wypełni formularze — komisarz w poniedziałek 7 grudnia dostarczy je osobiście do mieszkań.

We wtorek, czyli w dzień święta Matki Boskiej, będą mieli czas ci „samospisujący się“ obywatele — zastanowić się nad wszystkiemi rubrykami arkusza i odpowiednio je wypełnić, posiłkując się szczegółowemi wskazówkami, wydrukowanemi na tym samym formularzu; w środę zaś komisarz spisowy znowu zawita do tych mieszkań, w których zostawił przedtem formularze, odbierze je, sprawdzi, a w razie potrzeby, poprawi lub uzupełni.

Tam gdzie samospisywania się nie będzie można przeprowadzić, musi komisarz osobiście obchodzić mieszkania; nie wolno mu też będzie, dla uproszczenia sobie zadania — zwoływać wszystkich spisywanych w jedno miejsce i tam gremjalnie wypytywać (co mogłoby zajść np. na wsi).

Komisarz na dowód pełnienia swoich funkcji otrzyma urzędową legitymację, którą powinien okazać, wchodząc do spisywanego mieszkania.

Nietylko jednak budynki mieszkalne mają być odwiedzane przez komisarzy: każdy budynek, chociażby niemieszkalny w przeznaczeniu (np. skład, stodoła i t. p.) winien być spisany, o ile chociażby jedna tylko osoba z tych lub innych powodów w budynku tym zamieszkuje. Podobnie ludność za-

mieszkała na statkach, tratwach, wozach wędrownych — również będzie spisana.

Jeżeli komisarz natrafi na bezdomnego, to i ten winien być na arkusz wciągnięty.

Tym sposobem żadna osoba nie powinna zostać pominięta podczas spisu.

5. Formularze spisowe.

Wszystkie wiadomości, tyczące ludności, zapisywane będą na podstawowym formularzu, oznaczonym literą A.

Formularz ten jest to czterostronicowy arkusz, który, obok rubryk z pytaniami, zawiera dokładne objaśnienia o sposobie ich wypełnienia. Obejmuje on wszystkie osoby spisane w jednym mieszkaniu.

Na pierwszej stronie znajduje się opis mieszkania, gdzie w kilku pytaniach zawarte są najważniejsze szczegóły charakterystyczne, jak jego wielkość, posiadanie kuchni i t. p.

Druga i trzecia strona przeznaczone są na właściwe pytania, tyczące spisowanych osób.

A więc pierwsze dwie rubryki poświęcone są numerom poszczególnych gospodarstw domowych, zarejestrowanych w danem mieszkaniu, oraz numeracji osób, wchodzących w skład tych gospodarstw. Dalej wypisuje się imię i nazwisko osoby spisywanej; informacja ta ma znaczenie tylko pomocnicze: ma ona bowiem na celu umożliwienie późniejszego zwrócenia się komisarza do danych osób, gdyby zauważył w następstwie brak jakichś danych.

Następna rubryka określa stosunek poszczególnych osób do głowy gospodarstwa. Dalsze trzy — poświęcone są pytaniom, tyczącym płci, dokładnej daty i miejsca urodzenia.

Rubryka 9 bada stan cywilny osób spisywanych.

Rubryki 10 i 11 dotyczą wyznania i języka ojczystego.

Rubryki 12, 13, 14 i 15 poświęcone są tym osobom, które są bądź czasowo obecne, bądź też czasowo nieobecne.

Figurować więc w nich będą wszyscy ci, którzy np. są w parodniowej gościnie u kogoś akurat w terminie spisu i to w ten sposób, że w ich stałem mieszkaniu zostaną zapisani, jako czasowo nieobecni, u chwilowych zaś gospodarzy — jako czasowo obecni.

W rubryce 16 wykazani będą wszyscy cudzoziemcy, przebywający w dniu 9 grudnia na terenie Rzeczypospolitej.

Rubryki 17, 18 i 19 tego arkusza dotyczą wykształcenia, oraz umiejętności czytania i pisania.

W rubrykach od 20 do 26 spotykamy pytania, dotyczące zawodów. Najpierw — nazwy zawodu głównego, t. j. tego, który jest głównym źródłem utrzymania; dalej stanowisko w tym zawodzie, nazwy i rodzaje przedsiębiorstwa, w którem dana osoba pracuje, wreszcie nazwy zawodu pobocznego.

Ostatnie dwie rubryki przeznaczone są dla właścicieli i dzierżawców gruntów.

Poza tym podstawowym arkuszem będą jeszcze wypełniane specjalne arkusze budynkowe, okręgowe i t. d.

6. Podział na okręgi.

Celem przeprowadzenia spisu, komisarz spisowy otrzyma pewien określony okręg, w którym naogół nie może być więcej niż 250 osób.

Następną wyższą instancją spisową jest starszy komisarz, któremu będzie podlegało do 20 okręgowych komisarzy spisowych.

Na czele akcji spisowej w miastach i w każdej gminie wiejskiej na terenie województw centralnych i wschodnich stoi naczelny komisarz spisowy; w województwach zachodnich i południowych natomiast — naczelny komisarz będzie miał przydzielony obwód, złożony z kilku względnie kilkunastu gmin wiejskich.

Obowiązkiem starszych i naczelnych komisarzy spisowych jest nadzór nad okręgowymi komisarzami spisowymi, dostarczenie im druków, wreszcie po skończonym spisie — oddanie wypełnionych już i sprawdzonych druków władzy spisowej.

Władzą spisową odpowiedzialną za przeprowadzenie na swoim terenie spisu jest zasadniczo władza powiatowa administracji ogólnej, która mianuje referentów spisowych.

Niektóre miasta, jak Białystok, Bielsk, Bydgoszcz, Częstochowa, Gdynia, Gniezno, Grudziądz, Grodno, Inowrocław, Kalisz, Katowice, Królewska Huta, Lublin, Łuck, Piotrków, Płock, Radom, Sosnowiec, Tomaszów Mazowiecki, Toruń i Żyrardów — mają takie same prawa, jak starostwa, z tą tylko odmianą, że władzami są tam magistraty, a zamiast referentów — są tylko naczelni komisarze.

7. Władze naczelne i nadzorcze spisu.

Nadzór nad całą akcją spisową na terenie województwa przeprowadza Wojewoda za pośrednictwem wojewódzkiego komisarza spisowego. Wojewódzcy komisarze spisowi muszą

przedewszystkiem pouczyć referentów spisowych, którzy zkolei szkolić będą naczelnych i starszych komisarzy.

Dalszym ich obowiązkiem jest nadzór nad przeprowadzeniem spisu i wyjaśnienie wszelkich wątpliwości, jakie mogłyby w czasie akcji powstać.

Z pod władzy wojewodów wyjętych jest sześć największych polskich miast: Warszawa, Łódź, Lwów, Poznań, Kraków i Wilno, które podlegają bezpośrednio Głównemu Urzędowi Statystycznemu w Warszawie.

Na czele całej akcji stoi Generalny Komisarz Spisowy. Przy pomocy Biura Powszechnych Spisów opracował on program spisu, jak również plan jego organizacji, według którego odbywają się lokalne przygotowania do spisu.

Po przeprowadzeniu akcji 9 grudnia Generalny Komisarz będzie kierował opracowaniem wyników spisu. Opracowanie to, przy użyciu najbardziej precyzyjnych i najszybszych maszyn, mogących w przeciągu godziny zsumować do 25 tysięcy liczb sześciocyfrowych — potrwa 2 do 3 lat.

Pierwsze prowizoryczne dane, tyczące ogolnej liczby mieszkańców zostaną przez władze spisowe, to jest powiaty i magistraty odpowiednich miast — podane telegraficznie dnia 5 stycznia 1932 r. do Biura Powszechnych Spisów.

W tym czasie można będzie z pewnem przybliżeniem i uwzględnieniem błędów podać liczbę ludności Polski.

Spis ludności, to akcja potężna, która tylko wówczas może się udać, kiedy obok dokładnego przygotowania i znakomitej organizacji — uzyska też ze strony społeczeństwa pełne zrozumienie jej wielkości i ważności.

NOWOŚCI WYDAWNICZE

Recenzje.

Nakładem Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łódzkiego wyszła z druku książka p. t. „Z zagadnień wychowawczych", na którą złożyły się referaty, wygłoszone na konferencjach dyrektorów szkół Okręgu Szkolnego Łódzkiego w roku szkolnym 1930/31.

W referatach zostały poruszone ważne i aktualne zagadnienia wychowawcze z życia i pracy szkolnej, obchodzące każdego wychowawcę i nauczyciela. Możliwie wyczerpująco potraktowano w nich sprawę wychowania państwowego, która jest punktem wyjścia dla ujmowania wszelkich zagadnień wychowawczych, poruszonych w referatach. Książka ta jest przeznaczona dla nauczycieli wszystkich typów szkoły.

Na treść jej składają się następujące referaty: I. Roliński — O potrzebie humanistyki i filozofji w wykształceniu nauczycielskiem, Br. Brycki — Procesy myślenia i ich stosunek do zagadnień wychowawczych, St. Seweryn — Uwagi o wychowaniu obywatelsko-państwowem, St. Seweryn — Nauczanie literatury polskiej w szkołach średnich a wychowanie obywatelsko-państwowe. J. Lechicka — Wychowanie państwowe przy nauczaniu historji, S. Rieger — Samorząd w szkole średniej, R. Taubenszlag — Samorząd uczniowski w praktyce szkolnej, St. Seweryn — Harcerstwo a wychowanie obywatelsko-państwowe, A. Perelman — Szkoła twórcza, jako czynnik wychowania obywatelskiego, Z. Lorentz — Regjonalizm

w szkole, jako czynnik wychowawczy, S. Zbyszewska — Cele i zadania szkolnictwa zawodowego w Polsce we współczesnym ustroju szkolnym.

Ażeby umożliwić p. p. Wychowawcom(czyniom) i Nauczycielom(lkom) zapoznanie się z treścią tej książki ustalono cenę możliwie najniższą a mianowicie 6 zł. za egzemplarz.

Zamówienia na książki przyjmuje Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łódzkiego (Administracja Dz. U.) w Łodzi, ulica Piotrkowska Nr. 104.

Należność należy wpłacać do P. K. O. na konto Rady Szkolnej Okręgowej Łódzkiej Nr. 65312.

1. **Pracownik oświaty.** — Biuletyn XIV Konferencji oświatowej, poświęconej sprawie kształcenia pracowników oświaty dorosłych — Wydawnictwo Ministerstwa W.R. i O.P. r. 1930 (Str. 158).

Książka jest zestawieniem wyników Konferencji oświatowej, zorganizowanej przez M. W.R. i O.P. w Krzemieńcu w dn. 22—25 maja 1930 r. Znalazły w niej miejsce odbitki cennych referatów, wygłoszonych przez wybitnych przedstawicieli nauki i zasłużonych działaczy społeczno-oświatowych.

Omawiano dwa zasadnicze zagadnienia: 1) Pracownik oświatowy jako pracownik społeczny i wychowawca, które referowali profesorowie — L. Krzywicki, Wł. Grabski i Naczelnik Wł. Radwan, oraz 2) Specjalizacja i kształcenie pracowników oświatowych, przedstawione przez prof. H. Radlińską, Naczel. M. B. Godeckiego i K. Korniłowicza.

Z pierwszem i drugiem zagadnieniem łączyła się bogata dyskusja kierowników prac oświatowych z całej Polski. W tym też porządku rozstawione są rozdziały książki, którą uważać należy za niezbędny podręcznik w ręku pracownika społeczno-oświatowego.

Instytut Oświaty Dorosłych — Z prac i doświadczeń. Praca zbiorowa pod redakcją J. Baranowskiej. Wydawnictwo Instytutu Oświaty Dorosłych (w Warszawie ul. Nowogrodzka 21) — Nr. 67 r. 1930 (Str. 156). Załączone liczne wykresy i mapki.

Instytut Oświaty Dorosłych (dawniej Centralne Biuro Kursów dla dorosłych) jest obecnie czołową instytucją oświa-

tową w Polsce, niosącą nieocenioną pomoc fachową władzom szkolnym, nauczycielstwu i organizacjom społeczno-oświatowym w zakresie systematycznego kształcenia i wychowania dorosłych. Pomoc ta wyraża się w rozlicznych kursach instrukcyjnych i metodycznych dla pracowników oświatowych, w cennych dla pracy oświatowej poradach fachowych w różnych wydawnictwach programowo-metodycznych oraz podręcznikach do nauki na kursach dla dorosłych.

W dziesięciolecie swego istnienia w r. 1929 Instytut wydał omawianą książkę, obejmując nią spójrzenie w przeszłość, w dokonane prace i przebyte doświadczenia, wysnuwając stąd zarazem wnioski i wskazania na przyszłość, które mogą stanowić nietylko bogaty materjał informacyjny, lecz także programowo-metodyczny dla każdego, kto uczęstniczy w nauczaniu dorosłych.

Wybrane zagadnienia oświatowe. Sześć referatów, wygłoszonych na Wszechświatowej Konferencji Oświaty Dorosłych w Cambridge. — Wydawn. Instytutu Oświaty Dorosłych r. 1931 (Str. 106).

Książka ta jest pokłosiem wymienionej powyżej konferencji, zwołanej do Anglji, jako tego państwa, które przoduje pod względem organizacji i bogactwa form oświaty dorosłych. W konferencji brali udział delegaci większości państw europejskich; wśród nich żywo i aktywnie zaznaczyli się przedstawiciele Polski.

W książce znajdzie czytelnik streszczenie najcelniejszych referatów, wnikających w istotę i podstawy filozoficzne oraz socjologiczne zagadnień oświatowo-wychowawczych, co daje możność spójrzenia na te sprawy pod kątem szerszym, w naświetleniu ich ideą wszechludzkiego braterstwa i pomocy wzajemnej.

Do takiej bowiem roli urosło zagadnienie oświaty dorosłych w dobie powojennej.

K. Frelik. — Początkowe ognisko oświatowe na wsi. — Wydawn. Instytutu Oświaty Dorosłych, r. 1930 (Str. 36)
Cenne wydawnictwo dla nauczycieli, prowadzących pracę oświatową na kursach dla dorosłych, w świetlicach i innych placówkach społeczno-oświatowych. Zawarte są w niem treściwe wskazówki organizacyjne, jak rozplanować sobie pra-

cę, jakie prace podejmować w porze zimowej, jakie w czasie lata. Broszura jest niezbędnem uzupełnieniem wydawn. „Trzystopniowe kursy dla dorosłych", które zostało zalecone przez Kuratorjum O.S.W.

M. Chyczarska i M. Rorichowa. — Wieczorem — Czytanka na II str. Kursów dla dorosłych. Wydawn. Instytutu Oświaty Dorosłych — r. 1931 (Str. 112).

Nauczyciele kursów dla dorosłych narzekali dotąd na brak odpowiednich podręczników do nauczania dorosłych, szczególnie na II st. kursów. Narzekania w wielkim stopniu uzasadnione. Podręczniki nosiły na sobie ślady poglądów i nastrojów z przed wojny. Brak w nich było współczesności. Stosunek do spraw narodowych, do Państwa — chciało się kształtować przez budzenie sentymentu na tle wspomnień przeszłości. Nowoczesność wciskała się w czytanki nieśmiało.

Wyłom w tem wielki zrobiła czytanka: „Wieczorem". Śmiało porusza te wszystkie przejawy życia, które na naszych oczach występują, które poruszają nas dzisiaj i zapowiadają nowe jutro. Czytanka ma na uwadze ludzi pracy fizycznej, jasno i wyraźnie stawia przed nimi to, co ich raduje i smuci, co ich porusza i boli, co ich podnieść może na wyższy poziom rozwoju.

Tylko gorące pragnienie wypada wyrazić, by podręcznik ten znalazł się choćby na wszystkich kursach dla dorosłych.

J. D.

Pastorałka. — Misterjum ludowe w układzie L. Schillera. Muzyka L. Schillera i J. Maklakiewicza — wydanie Instytutu Teatrów Ludowych w Warszawie r. 1931 (I tom Tekst, II t. Muzyka).

Z dużem pietyzmem i z podziwu godnem nakładem pracy, opracował L. Schiller, znany teatrolog, inscenizator i reżyser misterjum ludowe, któremu dał tytuł „Pastorałka". — Musi bowiem wzbudzić podziw sumienność w doborze tekstów i melodji, które autor z benedyktyńską cierpliwością wyszperał po starych bibljotekach klasztornych, zbiorach rękopisów Bibljoteki Jagiellońskiej i materjałach etnograficznych Kolberga.

Misterjum to stanowi retrospek'yw polskich tradycyj kolędniczych z okresu kilku wieków. Wielki talent inscenizatorski pozwolił Schillerowi przeobrazić surowy materjał w for-

mę widowiska teatralnego, które stanowić będzie chlubę polskiej twórczości inscenizatorskiej. Jako doskonały reżyser wyposażył Schiller tekst w świetny i przystępny, nawet dla laika, komentarz inscenizacyjny i reżyserski.

Tom drugi, w którym zebrano muzykę stanowi dla miłośników starej muzyki, a zwłaszcza klasztornej, bogate źródło materjałów muzycznych.

Całość, wydana w pięknej szacie graficznej, stanowi chlubę Instytutu Teatrów Ludowych, który wydaniem tym rozpoczął swój dział wydawniczy.

Is.

KSIĄŻKI i WYDAWNICTWA NADESŁANE.

Nasza księgarnia S. A. w Warszawie nadesłała:

D a n y s z - F l e s z a r o w a. „Polska współczesna. Cz. I. Ziemia". Warszawa, 1931 r. Cena zł. 2.

G a y ó w n a. „Krajoznawstwo". Warszawa 1931 r. Cena zł. 3 gr. 50.

S t a n i s ł a w M a r s z a ł e k. „Przepisy o zaopatrzeniu emerytalnem". Warszawa, 1931 r. Cena zł. 3.

J ó z e f F a u c i u l l i, „Czar dziecięctwa". Warszawa, 1931 r. Cena zł. 5.

J. C h r z ą s z c z e w s k a i J. P o r a z i ń s k a. „Mój elementarz". Warszawa, 1931 r. Cena zł. 1 gr. 80.

Dr. D e c r o l y i M i l l e M o n c h a m p. „Gry wychowawcze". Warszawa, 1931 r. Cena zł. 3 gr. 50.

J ó z e f M i r s k i. „Zagadnienie karności w wychowaniu". Poznań, 1931 r. Cena zł. 2 gr. 50.

S t e f a n j a B a c z y ń s k a i S t e f a n j a C h y c z e w s k a.. „Moje ćwiczenia". Warszawa, 1931 r. Cena zł. 1 gr. 80.

Wydawnictwo K. Zimoskiego w Krakowie, Jagiellońska 10.

1) H i s t o r j a P o l s k i, XIII wydanie, z 3 mapami, z dodatkiem o wojnie światowej i sławni mężowie w Polsce złotych 2 gr. 20.

2) G r a m a t y k a p o l s k a dla szkół powszechnych, wydanie X, dla klas: III, IV, V i VI w jednym tomie zł. 1 gr. 80.

„PŁOMYK" i „PŁOMYCZEK".

Po przerwie wakacyjnej ukazał się pierwszy Nr. „Płomyka" i „Płomyczka", rozpoczynając 16 rok wydawnictwa.

Tygodniki te są ulubioną lekturą naszych dzieci, a pod względem staranności prowadzenia należą do najlepiej wydawanych w Europie pism dla dzieci.

„Płomyczek" raduje oko swemi kolorowemi obrazkami, których szereg rozpoczyna Z. Stryjeńska, bawi i uczy ślicznemi wierszykami i powiastkami.

„Płomyk" — poważniejszy — nawołuje do pracy, daje opis aktualnych wydarzeń, jak wystawy kolonjalnej, rozpoczyna piękną powieść z życia górników na Śląsku, umieszcza szereg drobniejszych ciekawych artykulików bogato przeplatanych ilustracjami, częściowo kolorowemi.

Do numeru tego dołączony jest barwny kalendarz ścienny na rok szkolny 1931/32 z artystycznie wykonanym fragmentem portu w Gdyni.

Adres „Płomyka" i „Płomyczka" Warszawa, ul. Świętokrzyska 18.

Na żądanie numery okazowe Administracja wysyła darmo.

Pren. rocz. zł. 6. półrocz. zł. 3. Nr. pojed. 60 gr. Konto P.K.O. Nr. 30365

Adres Redakcji i Administracji, RÓWNE WOŁ., KURATORJUM.

Drukarnia „POLTYP“ Równe XIII-tej Dywizji 2. tel. 88.